

Aan: Fractie van GroenLinks in de Gemeenteraad van Renkum,
Cc: Stichting Renkums Beekdal,
Vijf Dorpen in het Groen
Datum: 22 juni 2023
Betreft Ecologische overwegingen m.b.t. de bestemming van Hartenseweg 7, Renkum

Geachte raadsleden van GroenLinks,

De fractie van GroenLinks heeft mij, bij monde van de heer Norbert Mergen, verzocht om, op basis van mijn kennis als ecooloog, een uitspraak te doen over de gevolgen van bestemmingswijziging van het perceel Hartenseweg 7 voor het functioneren van de ecologische verbindingzone 'Renkumse Poort'.

Aanleiding voor dit verzoek was de afwijzing door de gemeenteraad van een voorstel van het College van B&W om de bestemming van het perceel Hartenseweg 7 te wijzigen van 'Natuur met agrarisch medegebruik' naar 'Wonen'. In de bezwaarprocedure tegen dit besluit heeft de Raad van State aan de gemeenteraad gevraagd het besluit beter te motiveren en daarbij een afweging te maken tussen bestaande waarden en het maatschappelijk belang.

Ik voldoe graag aan het verzoek van GroenLinks in de hoop bij te kunnen dragen aan een zorgvuldige afweging van de belangen die spelen in deze kwestie.

Het perceel Hartenseweg 7 ligt op een cruciale locatie in de ecologische verbindingzone 'Renkumse Poort' (zie figuur 1). Daarom moet worden onderzocht wat de gevolgen van de bestemmingswijziging zijn voor het functioneren van deze verbindingzone.

De Renkumse Poort is een van de zeven ecologische verbindingzones die volgens het plan 'Veluwe 2010' de hoge, droge en voedselarme Veluwe moeten gaan verbinden met de omliggende lage, natte en voedselrijke gebieden, in dit geval de uiterwaarden van de Neder-Rijn. Dit plan is door bezuinigingen niet volledig uitgevoerd, maar de ambitie leeft nog steeds. In veel beleidsdocumenten wordt het belang van de Renkumse Poort vermeld.

Een belangrijke en kostbare stap in de realisering van de Renkumse Poort was de sanering en herinrichting van het bedrijventerrein aan de Beukenlaan. Het 'Inrichtingsplan Bedrijventerrein Beukenlaan' (DLG 2005) omschrijft het doel van de herinrichting als *'Het herstel en de ontwikkeling van (1) het natuurlijk beekdallandschap, (2) de ruimtelijke kwaliteiten en cultuurhistorische waarden en (3) de belevingsmogelijkheden van natuurlijke en culturele kwaliteiten voor recreanten en omwonenden. Zodat het gebied in de toekomst kan functioneren als ecologische verbindingzone van de Veluwe naar de Neder-Rijn, waardoor o.a. het Edelhert zich kan verplaatsen.'*

In deze doelstelling zijn verschillende waarden met elkaar verstrengeld. Cultuurhistorie en belevingsmogelijkheden voor de mens zijn niet relevant voor het functioneren van een ecologische verbindingzone. Ook wordt niet gespecificeerd waarom, hoe en onder welke voorwaarden een 'natuurlijk beekdallandschap' en 'ruimtelijke kwaliteiten' kunnen bijdragen aan het functioneren van een ecologische verbindingzone. De consequenties voor de bestemming van gebieden in de verbindingzone zijn niet nader gespecificeerd. Kennelijk werd dit algemeen bekend verondersteld. Deze omissie eist echter zijn tol in de discussie rond de bestemming van Hartenseweg 7.

In Bijlage 1 geef ik een algemene toelichting op het belang van ecologische verbinding. Daarbij onderscheid ik vier basiscondities (in de dubbele betekenis van omstandigheden en voorwaarden) voor het functioneren van ecologische verbindingzones, te weten: (1) Continuïteit in de lengte, (2) Diversiteit en ruimte in de breedte, (3) Veiligheid in de omgeving. (4) Zekerheid in ruimte en tijd.

In Bijlage 2 ga ik in op de gevolgen van de voorgestelde bestemmingswijziging van het perceel Hartenseweg 7 voor deze basiscondities en daarmee voor het functioneren van de Renkumse Poort. Ik concludeer dat de bestemmingswijziging van 'Natuur met agrarische medegebruik' in 'Wonen' afbreuk zal doen aan de basiscondities 1, 3, en 4. Het belangrijkste probleem is dat de vervanging van een schuur door een bewoonde woning de veiligheid voor migrerende dieren zal verminderen. Daardoor zal de migratiemogelijkheid voor dieren, die op deze locatie toch al beperkt is, nog verder belemmeren.

De Raad van State heeft verlangd dat de gemeenteraad een gemotiveerde afweging maakt tussen de 'aanwezige waarden en het maatschappelijk belang'. Uit mijn toelichting op het belang van ecologische verbinding moge blijken dat een ecologische verbindingszone een groot maatschappelijk belang vertegenwoordigt. De tientallen miljoenen euro's die reeds zijn uitgegeven aan de herinrichting van het bedrijventerrein aan de Beukenlaan illustreren hoe groot dit belang is. De gemeenteraad heeft dit belang zwaarder laten wegen dan andere belangen, zoals de particuliere belangen van de aanvrager en het vrijkomen van een woning elders in de gemeente.

De basiscondities voor het functioneren van de ecologische verbindingszone Renkumse Poort in acht nemend ben ik van mening dat de gemeenteraad voldoende argumenten heeft om het voorstel van het college van B&W voor bestemmingswijziging van Hartenseweg 7 op ecologische gronden af te wijzen.

Vriendelijke groet,

Wim Braakhekke

Dr. W.G. Braakhekke (ecoloog, zie bijlage 3)

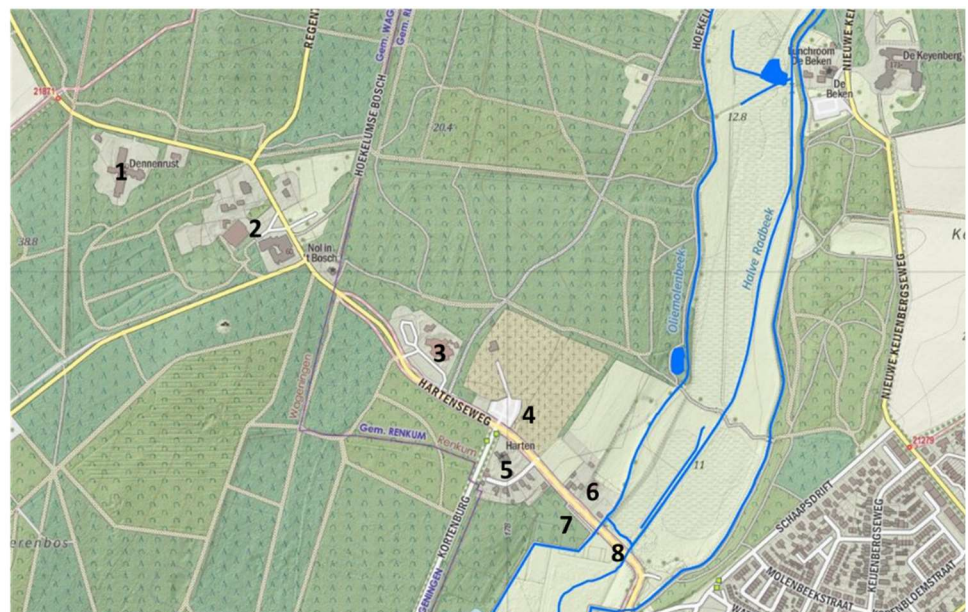
Adres: Bosweg 38, 6721 HN Bennekom

Tel. 06 3862 6262

E-mail: w.braakhekke@chello.nl

Hindernissen in de ecologische verbindingszone 'Renkumse Poort' ter hoogte van de Hartenseweg.

1. St. Jah Jireh Woonzorg
2. Hotel Nol in 't Bosch met Manege en 3 woonhuizen
3. Restaurant Campman
4. Begraafplaats
5. Woonhuizen nrs. 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20
6. Woonhuizen nrs. 5, 9 en 11
7. Herinneringsmuur Papierindustrie
8. Verhoogd weglichaam met natte ecopassage

Figuur 1. Hindernissen in de ecologische verbindingszone 'Renkumse Poort' ter hoogte van de Hartenseweg

Bijlage 1. Het belang van ecologische verbinding

Wat is een ecologische verbindingzone?

[Ecologische verbindingzones](#)¹ bevorderen de ‘migreerbaarheid’ van het landschap voor allerlei plant- en diersoorten, zodat zij zich kunnen verplaatsen tussen voor hen geschikte leefgebieden. Zij verbinden met name de natuurgebieden die deel uitmaken van het [NatuurNetwerk Nederland](#)² (NNN), voorheen ecologische hoofdstructuur (EHS) genoemd.

Waarom moeten soorten zich kunnen verplaatsen tussen verschillende leefgebieden?

De natuur in ons land bestaat uit enkele grote natuurgebieden en vele kleine, verspreid liggende natuurgebiedjes en geïsoleerde overhoekjes, gescheiden door gebieden die voor veel soorten slecht toegankelijk zijn, zoals landbouwgrond, stedelijk gebied, industrieterreinen en infrastructuur. Daardoor vormen de populaties van planten en dieren in ons land een zogenaamde ‘metapopulatie’, dat is een verzameling van min of meer geïsoleerde deelpopulaties.

Migratie tussen de deelpopulaties in kleine natuurgebieden is belangrijk, omdat kleine populaties een grotere kans hebben uit te sterven, door allerlei oorzaken zoals predatie, ziekten, verstoring, extreme weersomstandigheden, klimaatverandering, genetische verarming, etc. De [metapopulatie-theorie](#)³ leert dat de biodiversiteit in het hele landschap geleidelijk zal afnemen, wanneer deelpopulaties niet kunnen worden aangevuld door migratie vanuit naburige deelpopulaties.

Ecologische verbindingzones zorgen er niet alleen voor dat deelpopulaties die dreigen uit te sterven (of al zijn uitgestorven) kunnen worden aangevuld vanuit naburige populaties. Zij faciliteren ook genenuitwisseling tussen populaties, [seizoensmigratie](#)⁴ tussen leefgebieden, verspreiding van dieren die door hun ouders verjaagd worden van hun geboorteplaats en - *last but not least* - aanpassing van de verspreiding van soorten [aan verandering van het klimaat](#)⁵.

Voor minder mobiele soorten is niet alleen de migreerbaarheid maar ook de leefbaarheid van een verbindingzone van belang.

Waarom is biodiversiteit belangrijk?

Biodiversiteit is essentieel voor het [functioneren van ecosystemen](#)⁶, dat wil zeggen voor hun stabiliteit en veerkracht onder veranderende milieuomstandigheden, en voor de [diensten die zij ons leveren](#)⁷. Biodiversiteit gaat niet alleen over bedreigde en aabare soorten, zoals de wrattenbijter, boommarter en het edelhert, maar ook en vooral over de vele niet bedreigde, onbekende en/of onbeminde soorten, zoals de bodemorganismen die zorgen voor nutriëntenkringloop, de insecten die planten bestuiven, of de pathogenen die potentiële plaagsoorten in bedwang kunnen houden.

In een stabiel en veerkrachtig ecosysteem worden alle ecosystemefuncties en -processen vervuld door meerdere soorten, zodat het ecosysteem als geheel ook blijft functioneren wanneer een soort plaatselijk uitsterft ([redundantie](#)⁸).

Om verlies van biodiversiteit tegen te gaan, worden in het [NatuurNetwerk Nederland](#) natuurgebieden met elkaar verbonden door ecologische verbindingzones. Goed functionerende verbindingzones zijn dus essentieel voor het behoud van [ecosysteemdiensten](#), niet alleen in de

¹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Ecologische_verbindingzone

² https://nl.wikipedia.org/wiki/Natuurnetwerk_Nederland

³ https://www.natuurkennis.nl/Uploaded_files/Zelf/presentatie-areaal-en-connectiviteit-david-kleijn.b70d70.pdf

⁴ <https://www.ark.eu/nieuws/2019/hoe-de-winter-door-bos-en-ruigte-graast>

⁵

<https://klimaatadaptatienederland.nl/kennisdossiers/natuur/#:~:text=Klimaatverandering%20heeft%20dan%20ook%20ingrijpende%20gevolgen%20voor%20de,nu%20al%20een%20zichtbaar%20effect%20op%20de%20natuur.>

⁶ <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/ecologische-waarde-van-biodiversiteit/>

⁷ <https://www.pbl.nl/ecosysteemdiensten-0>

⁸ <https://www.nemokennislink.nl/publicaties/ecologische-waarde-van-biodiversiteit/>

verbindingzones en aangrenzende natuurgebieden, maar ook en vooral in het hele landschap op regionale en nationale schaal.

Wat zijn doelsoorten?

In het [Handboek Robuuste Verbindingen](#)⁹ wordt de theorie van metapopulaties vertaald naar de praktijk van het ontwerpen van verbindingzones. (Zie hoofdstuk 1.8: *Wat mag er wel en wat mag er niet in en om een robuuste verbinding?* en hoofdstuk 2: *Nut en noodzaak van robuuste verbindingen*). Het Handboek leunt om praktische en ethische redenen zwaar op het gebruik van ‘doelsoorten’. Dat zijn doorgaans zeldzame en bedreigde soorten die hoge eisen stellen aan hun leefomgeving. Als zij ergens voorkomen, mag je aannemen dat de leefomstandigheden ter plaatse ook voldoen aan de eisen van minder kieskeurige soorten. Het Handboek kent verschillende combinaties van doelsoorten en ecosysteemtypen. Het is echter belangrijk te bedenken dat bescherming van doelsoorten slechts een middel is en niet het hoofddoel van het natuurbeheer. Het hoofddoel is de stabiliteit en veerkracht van ecosystemen als geheel. Daarnaast kunnen ook ethische overwegingen een rol spelen bij het beschermen van bedreigde soorten.

De natuurwetgeving in ons land is vooral gericht op het beschermen van doelsoorten en niet op de verspreidingsmogelijkheden van soorten in het algemeen. Geplande ecologische verbindingzones liggen geheel of gedeeltelijk in beschermde natuurgebieden. Dat biedt bescherming en mogelijkheden voor handhaving. De gedeelten buiten de beschermde gebieden zijn echter niet minder belangrijk voor de migratie van soorten. Bescherming van doelsoorten in natuurgebieden is niet vanzelfsprekend voldoende voor het functioneren van verbindingzones.

De meeste maatregelen ter [ontsnippering](#)¹⁰ van de natuur zijn gericht op het opheffen van fysieke migratie-hindernissen die het gevolg zijn van de infrastructuur, zoals verkeerswegen, spoorwegen en kanalen. De aangebrachte voorzieningen, zoals ecoducten, zijn gericht op migratie van specifieke doelsoorten. Andere soorten kunnen daar vaak gebruik van maken, maar soms ook niet (e.g. touwbruggen voor boommarters, paddentunnels). Deze kostbare voorzieningen betreffen slechts een miniem deel van het hele tracé van een verbindingzone. Ze zijn zinloos als zich daarbuiten situaties voordoen die nadelig zijn voor het functioneren van een verbindingzone.

Bestemming, inrichting en handhaving

Voor aanvragers en beoordelaars van vergunningen voor bestemmingswijzigingen in ecologische verbindingzones is het belangrijk om te weten waar ecologische verbindingzones voor dienen, aan welke eisen zij moeten voldoen en welke beperkingen er moeten en kunnen worden opgelegd aan de (menselijke) gebruikers. Er is behoefte aan regels en richtlijnen voor het beschermen van de condities die nodig zijn voor het functioneren van ecologische verbindingzones. Dit betreft naast opname in een beschermd natuurgebied en opheffing van fysieke migratiehindernissen, ook aanwijzing als ecologische verbindingzone, en het bestemmen en inrichten van daarin liggende percelen en het handhaven van basiscondities zoals veiligheid voor migrerende dieren.

Daarom geef ik hieronder een overzicht van de basiscondities waaraan de ecologische verbindingzones moeten voldoen. Deze basiscondities zijn kennelijk dusdanig vanzelfsprekend dat zij in het Handboek Robuuste Verbindingen en beleidsdocumenten (Landschapsbasisplan 2017, Omgevingsvisie Renkum 2040, Strategische Visie 2040 en de Ruimtelijke Visie 2025) niet expliciet worden benoemd.

Toch kunnen deze condities van groot belang zijn bij het aanvragen en verlenen van vergunningen voor activiteiten in gebieden met de functie ‘ecologische verbindingzone’. Dat geldt des te meer op plaatsen waar een deel van een verbindingzone niet beschermd is door wettelijke bepalingen op grond van het voorkomen van zeldzame en bedreigde soorten.

⁹ <https://edepot.wur.nl/43373>

¹⁰ <https://ontsnippering.nl/ontsnippering/>

Basiscondities voor het functioneren van ecologische verbindingzones

Het onderstaande overzicht is bedoeld als een leidraad bij het aanvragen en verlenen van vergunningen voor initiatieven en activiteiten en het handhaven van daaraan verbonden verplichtingen en beperkingen.

Om migratie voor zoveel mogelijk soorten mogelijk te maken moeten ecologische verbindingzones voldoen aan twee eisen:

- Ze moeten **passerbaar** zijn voor zoveel mogelijk soorten organismen die in het betreffende landschap kunnen voorkomen.
- Ze moeten **bewoonbaar** zijn voor soorten met een gering verspreidingsvermogen (de meeste planten, kruipende dieren, micro-organismen, etc.).

Om aan deze eisen te kunnen voldoen zijn vier basiscondities van belang:

1. Continuïteit in de lengte:

- **Aanwezigheid** van ononderbroken natuurlijke habitats en begeleidende ruimtelijke structuren in de lengterichting, waarlangs soorten zich kunnen verplaatsen, zoals soortenrijke akkerranden, bermen en graslanden, dekking door houtwallen, bomenrijen en bosranden, watergangen, oevervegetaties.
- **Afwezigheid** van onderbrekingen van deze habitats en structuren in de lengterichting door migratiehindernissen dwars op de migratierichting, zoals bebouwing met veel menselijke activiteit, hekken, wegen, spoorlijnen, open terreinen met onvoldoende dekking.

2. Diversiteit en ruimte in de breedte:

- **Aanwezigheid** in de breedte van zoveel mogelijk verschillende habitattypen, zoals beken, beekoevers, graslanden, bosranden, gesloten bos, heide, van zodanige kwaliteit dat soorten met een gering verspreidingsvermogen er zich kunnen vestigen, voortplanten en uitbreiden.
- **Afwezigheid** van verstoring en aantasting van de betreffende habitats door wijziging van landgebruik. Dit geldt in het bijzonder voor zeldzame en kwetsbare habitats, zoals beken, beekoevers, beekdalgraslanden.

3. Veiligheid in de omgeving:

- **Aanwezigheid** van rust, stilte en duisternis, niet alleen binnen de verbindingzone maar ook in het aangrenzende gebied. De gewenste breedte verschilt per doelsoort. Voor schuwe soorten is een zone van minimaal 200 m breedte gewenst (zie het Handboek Robuuste verbindingzones). Rust is vooral belangrijk tussen zonsondergang en zonsopgang.
- **Afwezigheid** van storende (menselijke) activiteit, zoals loslopende honden en katten, verkeer, beweging, ongewone geluiden, geuren, vuur, nachtelijke verlichting, milieuverontreiniging.

4. Zekerheid in ruimte en tijd:

- **Aanwezigheid** van juridische waarborgen dat een verbindingzone en/of delen daarvan hun bestemming, inrichting en kwaliteit als verbindingzone ook in de toekomst zullen behouden en dat opgelegde restricties zullen worden gehandhaafd. Ook bij verandering van eigendom en politieke klimaat.
- **Afwezigheid** van (tijdelijke) onderbreking door verplaatsing of herinrichting van de verbindingzone, verandering van bestemming, verstoring door calamiteiten zoals bosbrand en overstroming.

Toelichting

1. Het voornaamste doel (of kernwaarde) van een ecologische verbindingzone is **passeerbaarheid voor zoveel mogelijk soorten planten, dieren, micro-organismen, van algemeen tot zeldzaam**. Passeerbaarheid voor een specifieke doelsoort, zoals een salamander, boommarter of edelhert, is mooi maar niet per se noodzakelijk voor het functioneren van een verbindingzone. Voorzieningen voor specifieke doelsoorten, zoals touwbruggen, dassentunnels en migreerbare duikers zijn behulpzaam, maar niet voldoende.
2. De inrichting van een verbindingzone kan worden afgestemd op kritische soorten, maar permanente aanwezigheid van zeldzame of bedreigde soorten is niet per se noodzakelijk voor het functioneren van een verbindingzone. Het gaat vooral om de aanwezigheid en bescherming van ruimtelijke structuren en condities die soorten nodig hebben om zich door een gebied te kunnen verplaatsen.
3. Als kritische soorten zich via een verbindingzone weten te verplaatsen is dat een indicatie, maar geen garantie dat andere soorten dat ook kunnen. Omgekeerd is een verbindingzone niet mislukt als blijkt dat iconische soorten, zoals het edelhert, er geen gebruik van maken.
4. Als soorten met een gering verspreidingsvermogen zich in een verbindingzone vestigen en voortplanten kunnen zij hun verspreidingsgebied geleidelijk uitbreiden. Maar immobiele soorten kunnen ook snel grote afstanden overbruggen door mee te liften in de vacht of het maag-darmkanaal van mobiele soorten (exozoöchorie resp. endozoöchorie¹¹).
5. Menselijke bewoning en activiteit (woonhuizen, campings, bedrijven) in een verbindingzone vormen een potentieel ernstige bron van onrust voor schuwe dieren (edelherten, vossen, marters, dassen, vleermuizen, etc.). Dit is recent bevestigd door onderzoek tijdens de *lockdown*-periode in verband met de covid-19 pandemie.¹²
6. Onrust door menselijke activiteit is moeilijk te kwantificeren, voorspellen en beheersen, doordat de mate en frequentie ervan afhangt van het gedrag van de bewoners. Denk aan luidruchtige werkzaamheden, tuinverlichting, autoverkeer, tuinfeestjes, open vuur, muziek, vuurwerk.
7. Opgelegde restricties ter beperking van de mate van onrust zijn moeilijk te handhaven, omdat woningen in verbindingzones vaak geïsoleerd liggen, waardoor klagende omwonenden ontbreken of geen melding willen maken van overlast, om de relatie met de burens niet te verstoren.
8. De vier genoemde basiscondities leiden doorgaans tot een aantrekkelijk landschappelijk beeld, maar beeldkwaliteit voor het menselijk oog (zichtlijnen, fraaie tuinen en mooie woningen) is niet relevant voor het functioneren van een ecologische verbindingzone.
9. De vier basiscondities zijn essentieel en onderling niet uitwisselbaar. Verslechtering van een van deze condities kan niet worden gecompenseerd door verbetering van een andere conditie op dezelfde plaats, of door verbetering van deze conditie op een andere plaats.

¹¹ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Zo%C3%B6chorie>

¹² <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/06/12/wilde-dieren-voelden-zich-vrijer-tijdens-de-lockdowns-a4166958>

Bijlage 2. Bestemming van Hartenseweg 7

De Raad van State heeft gevraagd om een gemotiveerde afweging van 'aanwezige waarden en maatschappelijk belang'. Dat vereist allereerst identificatie van de betreffende waarden en belangen en de gevolgen van het voorstel van het college van B&W voor die waarden en belangen. Om welke waarden gaat het? Hoe zullen ze veranderen? Wie of wat heeft er belang bij die verandering? Hoe zwaar laat de gemeenteraad die belangen wegen? Wat zijn daarvoor de beweegredenen?

De voorliggende tekst gaat alleen over de gevolgen van het voorstel van het College voor de ecologische waarden en belangen. Die waarden zijn de **bewoonbaarheid** (biodiversiteit) van het perceel en de **passeerbaarheid** van het perceel als deel van de ecologische verbindingzone Renkumse Poort.

De gemeenteraad moet het belang van deze waarden afwegen tegen elkaar en tegen andere waarden en belangen, zoals beeldkwaliteit, beleefbaarheid, cultuurhistorie, waarde in het economische verkeer, het vrijkomen van een woning elders in de gemeente. Wie of wat heeft belang bij mogelijke verandering van die waarden door bestemmingswijziging van Hartense weg 7? Gaat het om private of algemene belangen? Hoe zwaar laat de raad die belangen wegen?

Het maatschappelijk belang van passeerbaarheid van de Renkumse Poort blijkt genoegzaam uit de tientallen miljoenen euro's die zijn uitgegeven aan de herinrichting van het bedrijventerrein aan de Beukenlaan en de bedragen die nog zullen worden besteed aan het opheffen van migratiebelemmeringen elders in deze verbindingzone.

De reden waarom een goed functionerende verbindingzone zo'n grote maatschappelijke waarde heeft moge blijken uit Bijlage 1 'Het belang van ecologische verbinding'.

Gevolgen van bestemmingswijziging gezien vanuit de basiscondities

1. Continuïteit in de lengte

In de raadsvergadering is uitvoerig ingegaan op het feit dat het gebied rond Hartenseweg 7, vanwege de ligging op het smalste deel van de Renkumse Poort, een belemmering vormt voor de migratie van planten en dieren via deze verbindingzone (zie figuur 1). Een meerderheid van de raad meent dat deze belemmeringen op termijn moeten worden opgeheven en dat tenminste de mogelijkheid daartoe voor de toekomst moet worden behouden en bevorderd. Daarbij valt te denken aan het verwerven en op een natuurlijke manier herinrichten van bewoonde percelen wanneer de mogelijkheid daartoe zich voordoet. Te denken valt ook aan herbestemming van een brede strook van de begraafplaats. De kosten van zulke opties vallen in het niet bij de bedragen die reeds zijn besteed aan de Renkumse Poort. De situatie is dus niet zo uitzichtloos als het voorstel van B&W aan de raad doet voorkomen.

In het voorstel van B&W aan de raad werd gesteld dat de beoogde woning de migratiebelemmering niet zal vergroten, aangezien langs de Hartenseweg al een muur staat die evenzeer een belemmering is. De gemeenteraad vindt dit terecht een ondeugdelijk argument. De aanwezigheid van een belemmering mag geen excuus zijn om een extra belemmering toe te voegen. De overgebleven ruimte moet gevrijwaard blijven van nieuwe migratiebelemmeringen, juist omdat er ten hoogte van het perceel Hartenseweg 7 al veel hindernissen bestaan (Figuur 1).

De bestaande belemmeringen moeten ook weer niet worden overdreven. De agrarische bestemming van het perceel is reeds beperkt tot extensief (begrasd) grasland / hooiland, om belemmering van faunamigratie te beperken. Vervanging door een natuurlijk ingerichte tuin zal daar weinig aan verbeteren. De aan te leggen vijver verhoogt de biodiversiteit op het perceel maar voegt weinig toe aan de passeerbaarheid van de verbindingzone, aangezien het perceel grenst aan de Oliemolenbeek. Een vijver aanleggen in een beekdal dat onder invloed staat van kwelwater is bovendien vragen om hydrologische problemen in de omgeving van die vijver.

De schuur en de herinneringsmuur dwars op de migratierichting lijken in mensenogen misschien ernstige belemmeringen, maar een dier loopt er gewoon omheen, **als de situatie ter plaatse maar veilig is**. De bouw van een woning zal echter de onveiligheid voor dieren vergroten door toename van menselijke activiteit (zie Punt 3).

2. Diversiteit en ruimte in de breedte

Het voorstel van het college stelt dat de beoogde woning niet in het Renkums Beekdal ligt. De raad zag dat terecht als een te beperkte opvatting van het begrip 'beekdal', als zou het slechts de strook grasland naast de beek betreffen. Een beekdal beslaat immers ook de hellingen van het dal. De beoogde woning ligt midden in het beekdal en dus ook midden in de ecologische verbindingszone.

Ter plaatse van de Hartenseweg is in de breedte van het dal een ruime mate van habitatdiversiteit aanwezig. Probleem is echter dat deze diversiteit slecht benut kan worden voor migratie door dieren, vanwege de aanwezigheid van vele belemmeringen, zoals hekken, hagen, gebouwen en woningen met daarbij behorende menselijke activiteit. De vervanging van een weinig gebruikte schuur door een bewoonde woning zal deze belemmering nog vergroten. Een klein lichtpuntje is dat het half-verharde terrein bij de schuur zou verdwijnen.

3. Veiligheid in de omgeving

In tegenstelling tot wat in het voorstel van het college wordt beweerd, werkt een bewoonde woning wel degelijk als een verstoringselement in een ecologische verbindingszone, omdat hij – meer dan een extensief gebruikt grasland en een spaarzaam gebruikte schuur – afbreuk doet aan de veiligheid voor dieren. Menselijke bewoning en activiteit (geluid, geur, licht, beweging, verkeer) maken een verbindingszone onveilig voor passerende dieren (edelherten, vossen, marters, dassen).

Eerder is al betoogd dat de mate en frequentie van de verstoring sterk afhankelijk zijn van het gedrag van de bewoners en gebruikers. Eventueel opgelegde restricties ter beperking van de onrust zijn moeilijk te handhaven. Daarom is het niet wenselijk om juist op deze plaats een extra woning te bouwen.

4. Zekerheid in ruimte en tijd

De aanvrager wil een woning bouwen op een mooie plek in het beekdal. Hij wil zijn tuin natuurvriendelijk inrichten. Maar wat is natuurvriendelijk? Aan welke eisen moet de inrichting voldoen? Hoe kan de gemeente die eisen handhaven? Heeft de aanvrager ook de kennis en bereidheid om in zijn gedrag rekening te houden met de veiligheid die dieren nodig hebben om zich via zijn perceel te kunnen verplaatsen langs de ecologische verbindingszone? Het voorstel van het college voorziet niet in bepalingen ter voorkoming van migratiebelemmeringen (als genoemd bij Basisconditie 3) noch in de bijbehorende handhavingsmogelijkheden.

Deze onzekerheid klemt des te meer bij een volgende bewoner. Die kan een natuurvriendelijke tuin veranderen in een steriel gazon met speeltoestellen en een BBQ-plaats, voorzien van feestverlichting en geluidsinstallatie die tot diep in de nacht wordt gebruikt. Wat kan de gemeente daartegen doen?

Dat er een volgende bewoner zal komen is niet denkbeeldig. Het voorstel van het college zal de financiële waarde van het perceel aanzienlijk verhogen. Dat maakt verkoop aantrekkelijk.

Conclusie

Op een aantal punten is het voorstel van het college aan de raad ondeugdelijk of niet relevant:

- De ligging van het perceel Hartenseweg 7 is uitzonderlijk, omdat het ligt op een kritieke plaats in de ecologische verbindingszone Renkumse Poort (zie figuur 1).
- Het voorstel van het college besteedt veel aandacht aan bouwkundige aspecten, zoals bouwvolume, goothoogte en duurzaamheid van de woning en visuele inpassing in de omgeving, maar gaat onvoldoende in op de belangrijke functie van het perceel in de ecologische verbindingszone 'Renkumse Poort'.

- Het plan van de aanvrager kan zorgen voor toename van de natuurwaarde ter plaatse van het perceel, maar dat voegt weinig toe aan de migratiemogelijkheden voor dieren in de verbindingzone.
- Het plan zorgt juist voor meer belemmeringen voor migratie door dieren, omdat de vervanging van een schuur door een bewoonde woning de veiligheid voor dieren vermindert.
- Het plan verdicht het bestaande bebouwingslint, omdat vervanging van een schuur door een woning leidt tot intensiever gebruik van de ruimte (Figuur 1).
- Doordat het plan afbreuk doet aan de continuïteit van de migratiemogelijkheden voor dieren is het in strijd met het provinciale plan 'Veluwe 2010 (Hert aan de Rijn) voor de Renkumse Poort'

De basiscondities voor het functioneren van de ecologische verbindingzone Renkumse Poort in acht nemend concludeer ik dat de gemeenteraad voldoende argumenten heeft om het voorstel van het college van B&W voor bestemmingswijziging van Hartenseweg 7 op ecologische gronden af te wijzen.

Bijlage 3. Curriculum Vitae 2023-06-20

Persoonlijke gegevens

Naam: Dr. W.G. Braakhekke (Wim)
Adres: Bosweg 38, 6721HN Bennekom
Tel.: 0318-417570; 06 38606262
E-mail: w.braakhekke@chello.nl

Opleiding

1969 – 1975 Biologie, Katholieke Universiteit Nijmegen. Aandachtsgebieden: vegetatiekunde, plantenecologie, bodemkunde, aquatische ecologie
1975 – 1979 Dissertatie: *On coexistence; a causal approach to diversity and stability in grassland vegetation*¹³ Landbouwniversiteit Wageningen. Aandachtsgebieden: concurrentievermijding bij plantensoorten; oorzaken van variatie in soortenrijkdom van graslanden, nutriëntenopname en -behoefte van graslandplanten.

Werkervaring

1979 – 1994 Wetenschappelijk medewerker bij de afd. Bodemkunde en plantenvoeding, Wageningen University. Aandachtsgebieden: ecologische aspecten van de plantenvoeding; relatie bodem-vegetatie
1994 – 2013 Wetenschappelijk medewerker bij de afd. Natuurbeheer en plantenecologie, Wageningen University. Aandachtsgebieden: planten-, vegetatie- en systeemecologie, habitatanalyse voor ecologen
2008 – 2013 Studieadviseur MSc-opleiding Bos en Natuurbeheer, Wageningen University

Huidige activiteiten

2016 – heden Vrijwilliger bij de Stichting Renkums Beekdal: bestuurslid met portefeuille Informatie, coördinator natuurgidsengroep, organisator Beekdallezingen. Verzorgen van lezingen over: Ontstaan van het landschap, historisch landgebruik, plantenecologie.
Lidmaatschap: KNNV Wageningen e.o., IVN ZW-Veluwe, Natuurmonumenten, Gelders Landschap en Kasteelen

¹³ <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/211506>